

ÁRNYÉK

Teljesen véletlenül történt: az íróasztaltól felállva a konyhába mentem, felbőrpíteni soron következő kávémat, amikor a tévé közkedvelt műsorában előadást tartó egyike jeles írónk szavai ütötték meg a fületem.

Mi másról, az irodalomról beszélt, olykor-olykor anekdotázással színesítve előadását. Mégsem elsősorban ezek a viccelődések rögzültek bennem, hanem a kétségtelenül nagyra becsülhető író két megállapítása, amelyek a szó betű szerinti értelmében megütötték a fületem.

Az egyik: szerinte a mai társadalom úgy általában fütyül az irodalomra, és ő ezt úgy általában rendjén valónak tartja (nem ezekkel a szavakkal mondta, de ez volt a lényeg).

Felszisszentem, mert bár a kijelentés első fele agyonhangoztatott igazság, másik fele azonban sokféle következtetésre ad okot. Például arra, hogy ő, az író nem tartja fontosnak az olvasót, mert az irodalmat önmagában és önmagáért létező valaminek tekinti, amelynek önmaga létezésén túl semmilyen funkciója nincs, illetve nem lehet, mert akkor elveszti szuverenitását.

Rögtön eszembe jutottak pátriánk folyton köztözködő ízlésterroristájának „érvei” az irodalom funkciójának tagadása mellett, és csak úgy magamban elvettem mindkettejük álláspontját, ragaszkodva saját meggyőződésünkhöz: funkció (mint rendeltetés) nélkül a dolgok létezésének semmi értelme.

A másik, nem kevésbé vitatható megállapítás: az előadó-író szerint vannak szavak, szókapcsolatok (például: „végső megoldás”), amelyek kimondásától-leírásától óvakodnunk kell, mert azokat lejárátták a nácik.

Ezt hallva azonnal kínálta magát a kérdés: mi legyen – például – Isten, szerelem, család, ifjúság, barátság, házasság (és még sok ezer) szavunkkal, amelyeket szintén nem átallottak szájukra venni az ordas eszmék hitvallói? Ezekről is óvakodjunk, csak azért, mert valaki úgy véli, ez lenne a helyes? De hisz akkor a süketnémák jelbeszédével kellene kommunikálnunk. És ha a nácik közt esetleg akadtak süketnémák is?...

Úgy tűnik, írott művei által válhat valaki bármilyen naggyá, szóbeli megnyilatkozásaiiban viszont bajlamos árnyékokot vetni önmagára.

Felsőhajtottam, kiöblítettem a csészét és visszaültem az íróasztalhoz.